

Predhodno mnenje Odbora regij – Vključevanje politike glede podnebnih sprememb in prihodnji proračun EU

(2011/C 259/05)

ODBOR REGIJ

- poudarja, da imajo lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri izvajanju strategije Evropa 2020;
- poudarja, da je ključnega pomena energetska učinkovitost stavb;
- meni, da je potrebna večja preglednost za vodenje naložb. Statistika za uporabo in pridobivanje energije bi morala biti javna, tako kot tudi statistika izpustov;
- predlaga, da se vsaj ena posebna prednostna postavka strukturnih skladov 2014–2020 nameni trajnostni rabi in pridobivanju energije in da se temu cilju zagotovita vsa prepoznavnost in pomen, ki ju zasluži;
- predlaga posebno poglavje kohezijske politike za mestno problematiko, ki bi moralo zagotoviti podporo za razvoj akcijskih načrtov za trajnostno energijo, izboljševanje in širitev daljinskega ogrevanja, sočasno proizvodnjo toplote in električne energije, pridobivanje energije in uporabo obnovljivih virov energije, javno razsvetlavo, javni promet in „mehke“ načine prometa, energetska učinkovitost v stavbah, itd., ter ustvarjati podporne storitve za lokalne oblasti, kot so npr. lokalne in regionalne agencije za energijo;
- poudarja, da bi se moral ESS osredotočiti na krepitev človeških zmogljivosti na lokalni in regionalni ravni, kar bo v prihodnosti ključnega pomena za razvoj mest z nizko porabo energije in bo okrepilo lokalna gospodarstva;
- podpira bolj učinkovite mehanizme financiranja, ki bi lahko spodbudili javno-zasebna partnerstva. Na tem področju bi morali uporabiti npr. posojila z ugodno obrestno mero ali brezobrestna posojila, bančna jamstva, lokalne obnovljive sklade in druge inovativne instrumente finančnega inženiringa, ki bi se morali v skladu z načelom dodatnosti uporabljati v kombinaciji s financiranjem, ki se zagotavlja na lokalni in regionalni ravni iz strukturnih skladov.

Poročevalec	Ilmar REEPALU (SE/PES), član občinskega sveta Malmöja
Referenčni dokument	Dopis Evropske komisije z dne 14. februarja 2011

I. UVOD

ODBOR REGIJ

Politične prednostne naloge EU, lokalne in regionalne možnosti in potrebe

1. se povsem zaveda dejstva, da so podnebne spremembe velikanski izziv svetovnega obsega z velikimi razlikami med posledicami na regionalni in lokalni ravni. Pri obvladovanju tega izziva se je treba osredotočiti tako na lokalne kot na regionalne okoliščine in na tam obstoječe priložnosti s pametnimi in regionalnimi rešitvami. Izzivi podnebnih sprememb so preveliki, da bi jih lahko katerakoli država članica obvladovala sama, in tu lahko Evropska unija prispeva dodano vrednost;

2. poudarja, da so v okviru strategije Evropa 2020 cilji zaposlovanja, inovativnosti, izobraževanja, socialne vključenosti ter podnebja in energije med seboj tesno povezani in so vsi bistveni elementi za doseg splošnega cilja, tj. socialne in teritorialne kohezije. Ključni ukrepi za uresničitev ciljev strategije Evropa 2020 se opirajo na pametno, trajnostno in vključujočo rast;

3. poudarja, da je strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020 – „Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital“ – dopolnilo boja proti podnebnim spremembam, saj zagotavlja nepogrešljive ukrepe za spodbujanje trajnostnega razvoja in prilagajanje podnebnim spremembam;

4. poudarja, da imajo lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri izvajanju strategije Evropa 2020 in napredovanju v smeri nizkoogljičnega gospodarstva z zmanjševanjem porabe energije, decentralizacijo oskrbe z energijo, povečevanjem rabe obnovljivih virov energije, zagotavljanjem odpornosti ekosistemov na podnebne spremembe ter vzdrževanjem in povečanjem ponorov CO₂;

5. meni, da nepredvidljivo podnebje ogroža zdravje, infrastrukturo, kmetijstvo, biotsko raznovrstnost, zanesljivost preskrbe z vodo in hrano ter gospodarski razvoj, in da ga je treba obravnavati z boljšim načrtovanjem ter boljšimi postopki in tehnologijami v naših mestih in podeželskih gospodarstvih.

Ukrepi na področju boja proti podnebnim spremembam kot gonilo gospodarstva

ODBOR REGIJ

6. je prepričan, da imajo lahko ukrepi na področju boja proti podnebnim spremembam pozitivne učinke za gospodarski razvoj, zelena delovna mesta, odpornost, socialno kohezijo in kakovost življenja, ki temelji na pametni rasti; v tem smislu je

treba ugotoviti koristi, ki izhajajo iz podnebnih sprememb in bi lahko ponujale priložnost za gospodarski razvoj, ter področja, ki bi jim to lahko koristilo;

7. meni, da lahko na lokalni ravni s podnebjem povezana javna naročila in naložbe spodbujajo *pošteno, vključujočo in trajnostno* rast. Povezovanje gospodarskega razvoja, socialne kohezije in okoljskega financiranja lahko spodbuja prehod na nizkoogljično gospodarstvo;

8. meni, da naložbe EU v pametno lokalno specializacijo lahko pomagajo regijam pri inovativnih rešitvah za izkoriščanje lokalnih razmer in možnosti za razvoj nizkoogljičnih gospodarstev;

9. je prepričan, da naložbe v ustvarjanje trajnostnih evropskih mest in regij lahko krepijo položaj evropskih podjetij na vse večjem globalnem trgu;

10. meni, da je treba v razvoj trajnostnega gospodarstva z ukrepi in strategijami vključiti podjetja, da bi pri svojih poslovnih dejavnostih upoštevala družbena in okoljska vprašanja ter prevzela odgovornost za posledice in učinke, ki izhajajo iz njihovih dejavnosti.

II. POTREBA PO NADALJNJEM UKREPANJU IN NALOŽBAH

ODBOR REGIJ

11. poudarja, da podnebjem prijazne dejavnosti zahtevajo znatno dolgoročno financiranje. Prehod na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe, bo zahteval osredotočenost na naložbe v energetske učinkovitost, stavbe, obnovljive vire energije, čist promet in druge rešitve za pametne sisteme za boljšo uporabo virov; nujno je treba močnejše podpreti tako mestna kot podeželska območja v vsej EU pri njihovih prizadevanjih za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje tem spremembam na lokalni in regionalni ravni; ugotavlja, da bi po ocenah, s katerimi razpolaga Komisija, EU morala za prehod na nizkoogljično gospodarstvo v prihodnjih štiridesetih letih vlaganja v povprečju povečati za dodatnih 270 milijard EUR ali 1,5 % svojega letnega BDP, ter da bi z okrepitevijo ukrepov na področju boja proti podnebnim spremembam lahko do leta 2020 ustvarili 1,5 milijona novih delovnih mest;

12. poziva k znatni okrepitevi pobude Konvencije županov, ki bi ji bilo treba zagotoviti ustrezna sredstva za podporo mest in regij pri operativni pripravi načrtov za ukrepe na področju boja proti podnebnim spremembam in za pripravo skupnih standardov za ogljični odtis v sodelovanju z mednarodnimi partnerji, kot je konferenca županov v ZDA;

13. poudarja zlasti, da bi bilo treba zagotoviti dostopnost programov podpore za proizvajalce energije iz obnovljivih virov na vseh ravneh, saj je odpiranje potenciala energije, ki se decentralizirano pridobiva na lokalni in regionalni ravni, nepogrešljivo za uresničevanje ciljev Evropske unije 20-20-20;

14. poudarja, da je za blažitev podnebnih sprememb na lokalni in regionalni ravni ključnega pomena energetska učinkovitost stavb, saj je sektor stavb – tj. stanovanjskih in poslovnih stavb – največji porabnik energije z največjimi izpusti CO₂ v EU in porabi približno 40 % celotne končne energije v EU;

15. poudarja, da je bistveno okrepiti prizadevanja za trajnostne prometne sisteme, spremembe v navadah državljanov glede prevoza in vozila z nizkimi izpusti onesnaževal, da bi povečali učinkovitost, zmanjšali izpuste in izboljšali kakovost zraka. Odbor regij poudarja pomen okoljsko usmerjenega javnega prevoza na mestnih območjih in poziva, da je treba okrepiti naložbe strukturnih skladov v čist javni promet in zmanjšanje izpustov CO₂;

16. poudarja, da bi bilo treba razvoj in izboljševanje ponorov ogljika, ki prispevajo k zmanjševanju koncentracije CO₂ v ozračju, spodbujati zlasti v regijah, ki imajo najbolj ustrezne geološke in/ali naravne vire;

17. poudarja, da mora EU uresničiti svoje mednarodne finančne zaveze na podnebnem področju; se strinja, da bi morala biti finančna sredstva z mednarodnega trga CO₂ eden od virov za podporo projektom v državah v razvoju.

18. meni, da je nujno okrepiti ozaveščenost prebivalstva o nevdržnosti sedanjih vzorcev porabe virov;

19. meni, da je treba okrepiti izmenjavo znanja med znanstveniki in politiki, da bi izboljšali sprejemanje znanstveno utemeljenih odločitev.

III. NAČELA ZA UKREPE ZA VARSTVO PODNEBJA IN NJIHOVO FINANCIRANJE

ODBOR REGIJ

20. meni, da so načeli subsidiarnosti in partnerstva ter upravljanje na več ravneh temeljni pogoj za uspešno uporabo strukturnih skladov, in poudarja, da bi morale lokalne in regionalne oblasti zlasti sodelovati pri snovanju, pogajanjih in izvajanju pogodb o partnerstvu v okviru skupnega strateškega okvira za financiranje iz sredstev EU. To bi bilo treba obravnavati kot bistveno in edinstveno priložnost, da EU zagotovi večjo skladnost svojih izdatkov na različnih političnih področjih in ravneh upravljanja;

21. ponovno izraža nestrinjanje z ustanovitvijo enotnega sklada, namenjenega zgolj podnebnim spremembam, ki bi večinoma temeljil na virih, trenutno dodeljenih v okviru strukturnih skladov, in združeval vse finančne instrumente EU, ki se uporabljajo za financiranje boja proti podnebnim spremembam. „Prenos“ sredstev ne bi pomenil le neto izgube sredstev, dodeljenih boju proti podnebnim spremembam, temveč bi tudi

lahko tudi sprožil dvom o vključevanju projektov, povezanih s podnebnimi spremembami, v regionalizirane razvojne strategije;

22. predlaga, da bi bilo treba lokalne in regionalne odzive na podnebne spremembe obravnavati kot dopolnilo ukrepom na mednarodni, evropski in nacionalni ravni, obenem pa bi bilo treba graditi na izmenjavi in sodelovanju med regijami, ki se soočajo s podobnimi grožnjami in priložnostmi;

23. meni, da bi bilo treba še nadalje razvijati pristop upravljanja na več ravneh, saj sta lahko blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje uspešna le, če so vključene vse ravni upravljanja. V tem okviru je OR pozval Evropsko komisijo in države članice, naj uporabljajo načelo subsidiarnosti;

24. zato poudarja pomen preprečevanja upravnih ovir na vseh ravneh v EU. To zahteva usklajeno delovanje lokalnih, regionalnih in nacionalnih organov ter Evropske komisije;

25. poudarja, da bi bilo treba spodbujati sektorska ali medsektorska energetska in podnebna „zavezništva“ regij in podjetij za spodbujanje inovativnosti in hitrega prehoda na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe. Takšna javno-zasebna partnerstva bi morala biti izrecno usmerjena k razvoju in uporabi tehnologij z nizkimi izpusti CO₂, razvoju in izboljšanju ponorov ogljika ter ukrepom za prilagajanje podnebnim spremembam in bi morala v ta namen prejemati posebno podporo iz strukturnih skladov;

26. meni, da je potrebna večja preglednost za vodenje naložb. Statistika za uporabo in pridobivanje energije bi morala biti javna, tako kot tudi statistika izpustov in še zlasti podatki o razvoju fizikalnih parametrov podnebja; treba bi bilo uvesti tudi sledljivost proračunskih izdatkov EU, povezanih s podnebnim področjem, da bi EU lahko jasno ocenila, koliko izdatkov namenja ukrepom na področju boja proti podnebnim spremembam.

IV. DOLOČITEV PREDNOSTI IN VKLJUČEVANJE

ODBOR REGIJ

27. meni, da bi bilo treba politiko glede podnebnih sprememb, kar zadeva prilagajanje in blaženje, in energetska politiko uvrstiti med glavne prednostne naloge proračuna EU;

28. poudarja, da bi moral proračun EU podpirati načela upravljanja na več ravneh in da bi vsi ukrepi EU morali temeljiti na horizontalnem pristopu, ki združuje ukrepe za boj in proti podnebnim spremembam in prilagajanje nanje, tako da se jasno določi razdelitev političnih in finančnih nalog in pristojnosti med lokalno in nacionalno ravni ter ravni EU, pa tudi med različnimi politikami, da se preprečijo vrzeli, nedoslednosti in podvajanja političnih odzivov;

29. meni, da sta zakonodaja EU in pogojevanje izdatkov EU ključna elementa za uresničitev ciljev strategije Evropa 2020, saj bi bilo treba ukrepe za varstvo podnebja vključiti v vsa ustrezna področja izdatkov, med njimi tudi v strukturne sklade, sklade za kmetijstvo, razvoj podeželja, raziskave in inovacije ter zunanje sodelovanje. Vključevanje v vsa bistvena področja političnega ukrepanja pomeni, da je treba obstoječe politike za spodbujanje trajnostnega razvoja ponovno urediti glede na njihov pomen, pri čemer je treba upoštevati, da je z istim ukrepom mogoče hkrati slediti različnim ciljem, in da bi to tudi morali početi;

30. meni, da je učinkovito razporeditev in učinkovitost omejenih proračunskih sredstev mogoče najbolje zagotoviti, če se ukrepi na področju boja proti podnebnim spremembam in energetska učinkovitost vključijo kot večsektorska prednostna naloga v okvir strukturnih skladov, skupne kmetijske politike in okvirnih programov za raziskave in tehnološki razvoj (prihodnjega osmega okvirnega programa). Poleg tega bi bilo treba vključevanje dopolniti s prihodnjim instrumentom za ukrepe na področju okolja in podnebnih ukrepov Life+, tako da bi bilo na voljo več sredstev za ukrepe na področju boja proti podnebnim spremembam in bi se preizkusili novi pristopi za prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blaženje;

31. podpira desetletno proračunsko obdobje, ki bi lahko zagotavljalo bistveno stabilnost in predvidljivost za financiranje programov in bo vodilo k bolj usmerjenemu določanju težišč;

32. obžaluje, da v „energetski strategiji 2011-2020“ v zvezi s financiranjem lokalnih in regionalnih naložb v trajnostno energijo ni posebnih dodatnih obveznosti, čeprav je Komisija poudarila vlogo lokalnih in regionalnih oblasti.

V. PREDLOGI ZA FINANCIRANJE IZ RAZLIČNIH VIROV

ODBOR REGIJ

Kohezijske politike in strukturni skladi

33. predlaga, da se vsaj ena posebna prednostna postavka strukturnih skladov 2014–2020 nameni trajnostni rabi in pridobivanju energije in da se temu cilju zagotovita vsa prepoznavnost in pomen, ki ju zasluži;

34. ugotavlja, da se koncept trajnostnega mesta spreminja v smeri naprav za lokalno pridobivanje energije, večje električne mobilnosti, uporabe pametnih omrežij in drugih sistemskih rešitev za boljšo uporabo virov, in zahteva posebno poglavje kohezijske politike za mestno problematiko, ki bi moralo zagotoviti podporo za razvoj akcijskih načrtov za trajnostno energijo, izboljševanje in širitev daljinskega ogrevanja, sočasno proizvodnjo toplote in električne energije, pridobivanje energije in uporabo obnovljivih virov energije, javno razsvetljava, javni promet in „mehke“ načine prometa, energetska učinkovitost v stavbah, itd., ter ustvarjati podporne storitve za lokalne oblasti, kot so npr. lokalne in regionalne agencije za energijo;

35. opozarja na namero Evropske komisije, da spodbuja lokalne energetske rešitve in nadalje razvija pobudo za „pametna

mesta“ (tj. pametne števec in pametna omrežja) za čiste in energetske učinkovite naložbe, ter jo poziva, naj to dobro namero vključi v okvir strukturnih skladov 2014–2020;

36. zahteva, da se sredstva, ki se v okviru politike regionalnega razvoja oziroma kohezijske politike namenjajo za izboljšanje energetske učinkovitosti stanovanjskih stavb, povečajo za najmanj 5 %, kar v povprečju EU ustreza najmanj 15 % v okviru ESRR;

37. poudarja ključno vlogo strukturnih skladov za podpiranje razvoja znanja, inovativnih rešitev in ozaveščanja javnosti o izzivih in priložnostih, ki izvirajo iz potrebe po boju proti podnebnim spremembam, njihovem blaženju in prilagajanju nanje;

38. meni, da je pomembno spodbujati participativne pristope in platforme znanja, ki zajemajo vse sektorje, na katere vplivajo podnebne spremembe, tako da bi se izvajale raziskave na podlagi potreb politike.

Raziskave in razvoj

ODBOR REGIJ

39. poziva proračunski organ, da zagotovi ustrezno financiranje in več sredstev za raziskave in inovacije glede posledic podnebnih sprememb, zmanjševanja izpustov CO₂ in prilagajanja podnebnim spremembam, zlasti na področju energije, ter za izvajanje strateškega načrta za energetska tehnologija, ne le na ravni EU in na nacionalni ravni, temveč tudi na lokalni in regionalni ravni, kar vključuje tudi spodbujanje grozdov ter inovativnih malih in srednje velikih podjetij;

40. poudarja pomen vključevanja trajnostnih tehnologij in financiranja inovacij, potrebnih za nove pametne tehnologije, v vsa pomembna politična področja s celostnim vključevanjem vprašanj in ukrepov na področju podnebnih sprememb v vse programe in strategije EU;

41. poudarja pomen razširjanja pametnih rešitev, vrhunskih inovacij kot demonstracijskih projektov, da se tako spremeni odnos, okrepi zelena rast in podpre strategija Evropa 2020.

Evropski socialni sklad

ODBOR REGIJ

42. poudarja, da se lahko Evropski socialni sklad (ESS) uporabi za spodbujanje trajnostnega ravnanja v obstoječih poklicih in za razvoj novih znanj v „okolju prijaznejših tehnologijah in storitvah“, saj je ESS orodje za pomoč delavcem in podjetjem, da se prilagodijo novim gospodarskim razmeram;

43. zato poudarja, da bi se moral ESS osredotočiti na krepitev človeških zmogljivosti na lokalni in regionalni ravni, kar bo v prihodnosti ključnega pomena za razvoj mest in regij z nizko porabo energije, v katerih je mogoče izvajati učinkovite ukrepe prilagajanja in/ali blaženja podnebnih sprememb, kar bo okrepilo lokalno gospodarstvo.

Skupna kmetijska politika

ODBOR REGIJ

44. poudarja pomen podpiranja vzajemnega učinkovanja med mesti in podeželjem ter njihovega razvoja, npr. s celostnim pristopom na področjih energetske učinkovitosti, okolju prijaznega javnega prevoza, ohranjanja okoljskih storitev, upravljanja z vodami in privlačnosti;

45. meni, da bi morala skupna kmetijska politika (SKP) nagradjevati kmete in upravljavce zemljišč za zagotavljanje javnih dobrin, kot so pridobivanje energije iz obnovljivih virov, ohranjanje območij, pomembnih zaradi svoje vloge ponorov ogljika, zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov in prilagajanje podnebnim spremembam;

46. meni, da bi bilo lahko več prostora za močnejše pogovjevanje ali bolj ekološko usmeritev SKP (I. in II. steber SKP);

47. poudarja, da Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (II. steber SKP) še naprej kot pomemben instrument podpira kmete pri inovacijah in spodbuja diverzifikacijo gospodarstva na podeželju; zato bi bilo treba razširiti njegovo sedanjo vlogo v zvezi z blaženjem podnebnih sprememb in prilagajanjem tem spremembam, lotiti pa bi se bilo treba tudi drugih ključnih izzivov v zvezi z viri, kot sta npr. upravljanje voda in tal ter biotska raznovrstnost.

Novi naložbeni mehanizmi

ODBOR REGIJ

48. opozarja, da je pozdravil „prerazporeditev neporabljenih sredstev v skladu s poglavjem II Uredbe (ES) št. 663/2009, ki bodo zdaj v okviru projektov na področju trajnostne energije na voljo lokalnim in regionalnim oblastem“, in poudarja, da je treba

upoštevati ta novi evropski instrument za spodbujanje energetske učinkovitosti kot pomemben precedens, ki bi mu morali slediti tudi v prihodnje;

49. ponovno poudarja, „da so v času trenutne [...] krize načrti oživljanja gospodarstva tesno povezani z vlaganji v energetska učinkovitost in v obnovljive vire energije“;

50. poudarja, da bi moralo biti omogočeno sofinanciranje s projektnimi obveznicami EU, ki bi jih izdala Evropska investicijska banka (EIB), saj bo razvoj nizkoogljičnega gospodarstva, odpornega na podnebne spremembe, na lokalni in regionalni ravni izboljšal splošno konkurenčnost Evrope na področju „zelenega gospodarstva“;

51. podpira bolj učinkovite mehanizme financiranja, ki bi lahko spodbudili javno-zasebna partnerstva. Na tem področju bi morali uporabiti npr. posojila z ugodno obrestno mero ali brezobrestna posojila, bančna jamstva, lokalne obnovljive sklade in druge inovativne instrumente finančnega inženiringa, ki bi se morali v skladu z načelom dodatnosti uporabljati v kombinaciji s financiranjem, ki se zagotavlja na lokalni in regionalni ravni iz strukturnih skladov;

52. podpira zamisel, da bi bilo treba zagotoviti nove vire financiranja tako, da bi vsaj tretjino dohodkov iz sistema trgovanja z izpusti dodelili lokalni in regionalni ravni. Natančni ključ za porazdelitev dohodkov naj bi v okviru nacionalnih strategij v zvezi s podnebjem določili v vsaki državi članici, da bi tako ustrezno upoštevali v državah članicah zelo različne porazdelitve odgovornosti na področju boja proti podnebnim spremembam. Odbor poziva k vse obsežnejši uporabi davka na CO₂ v vsej Evropi in k temu, da s tem tudi lokalna in regionalna raven v skladu s prej omenjenim okvirom dobita nova sredstva financiranja; glede na to, da mesta in regije trenutno ne morejo dovolj izkoristiti sedanjih trgov ogljika, močno podpira poziv Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), naj lokalne in regionalne oblasti oblikujejo lastne projekte za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, ki se financirajo prek sistema trgovanja z izpusti.

V Bruslju, 30. junija 2011

Predsednica
Odbora regij
Mercedes BRESSO